

Budapestre vonatkozó újságcikkek

Szerző: *Pásztor Mihály*

Cím: *A citadella*

Forrás: *Világ*

Bn

(Hely)

1924. 10. 18

(Idő)

(Köt. v. füz.)

(Oldal)

Tárgy

f25.092.4

Hely

Idő

"1924"

Személy

A citadella

Sárgul már a Gellérthegy zöldje és az őszi nap hágyadt tűzű ragyogása aranyozza be a citadellát, amely olyan hetykén ül az öreg hegy fején, mint egy félreessapott mandarinsapka.

Mikor még több ráérő idejük volt a pestieknek, egy sereg idomilliomos állandóan azon törte a fejét, hogy mit kellene a citadella helyére építeni, ha lebontanák a budai felleget. A Walhallát; a Széchenyi Üdvölködését is oda szerették volna építeni a Gellért tetejére. De voltak, akik hotelt terveztek rá. Glück Frici bátyánk pláne Mátyás király palotáját szerette volna ráépíteni. Pedig hát kár bántani a citadellát, amely nagyszerűen, dekoratíván hat, amint a hegy tetejéről figyelni és lemosolyogja a pesti korzót. Nem kell bántani a citadellát, mert az illik legjobban a Gellért tonzúrás fejére és ha nem lenne: ki kellene találni.

A Gellért teteje különben sosem állott pusztán. Valamikor, az Árpádok idejében ott állott a Szent Gellértről nevezett plébánia-templom. 1813-ban építették rá a kéttornyú csillagvizsgálót. A „Tsillag őrtorony”-nak Mayer Lambert premontrai atya — az egyetemen az asztrológia professzora — volt az igazgatója, aki 1830-ban, az egyetem felszázados jubileuma alkalmából „Rövid Tudósítás”-t szerkesztett „a Buda-Pesti toronyórák regulázása végett adandó jelek idejéről” s módjáról négy közhasznú tábla taldalékkal”, amiből az világlik ki, hogy a pesti órák már abban az időben is rosszul jártak, és már akkor sem tudta az ember, hogy hányat ütött... Azonban a Tsillag őrtorony sem bírta ki 36 esztendőnél tovább a Gellért tetején. 1849-ben ugyanis, amikor *Aulich* tábornok nyugtalanította a várba szorult osztrákokat: *Hentzi* összelövelte a csillagvizsgálót.

Azonban nem sokáig marad csupasz a Gellért. 1851-ben a kamarilla rendeletére elkezdtek építeni a citadellát, hogy ha még egyszer renitenskedni merne Pest, hát kéznél legyenek az

ágyúk. 1853-ban készült el a felleget. *Kasselik* Ferenc, a régi, toronyos városháza építője vállalta el az építést és maga mellé vette a vállalatához *Zitterbarth* Mátyást, a Nemzeti Színház építőjét. Azt mondják, hogy az osztrák kormányoknak mindössze félmillió pengő forintjába került az építkezés, ami rettenetesen sok pénz volt abban az időben, de nem sok egy citadelláért. Nagyon kiadós nem igen lehetett ez a vállalkozás, de azért rá aligha fizetett az üzletre a két „gutgesinnt” építőmester, mert hát jelentékenyen redukálta a költségeket az is, hogy a munkálatokat jórészt szegény rab-honvédek végezték. Azután meg az is számít valamit a kalkulációban, hogy *Kasselikék* a citadella megépítésével bizonyosságot szolgáltatott Bécsben lojalitásukról és bebiztosították maguknak a következő éráris építkezéseknél a bécsi és a budai kormány jóindulatát.

Azóta ott áll a citadella a Gellérthegy tetején és vigyáz a fővárosra. Elcinte nagyon komor, nagyon félelmetes és nagyon titokzatos volt a citadella. Kávébarna mundérba bujtatott vártüzérek laktak benne és a várfal résein hosszúnakú ágyúk ércszája ásítóztak Pestre. Unatkoztak az ágyúk, mert nem volt semmi dolguk. Csak akkor szóltak meg, ha a királynak születésnapja volt, vagy ha új gyerek született a királyi családban. Amint aztán tel az idő, és multak az évek, ahogy a felleget is vénült, öregedett: egyre jobban enyhült a citadella félelmetessége és titokzatossága. Lassacskán rájöttek Bécsben, hogy Pest sokkal lojálisabb, hogysen ártalmas lehetne; a pestiek meg rájöttek, hogy a citadella sem olyan veszedelmes, mint amilyennek látszani szeretne. Aztán közbe jött valami, ami nagy változásokat idézett elő a lelkekben.

1894 tavaszán meghalt a turini remete és Kossuth Lajos halála nagy megenyhülést jelentett Bécsben. Nem volt már kitől félni és nem volt kire haragudni. Elkövetkezett az óvatos kiengesztelődés ideje. Kapóra jött, hogy a hadügyminisztériumnak új, modern kaszárnyákra volt szüksége és az új kaszárnyák kedvéért örömmel ment bele abba, hogy lebontsák a régi kaszárnyákat. Így született meg az 1894. XX. t.-c., amely megengedi a hadügyi kormányoknak, hogy az Újépületet háztelkek céljára 2,5 millió forintért értékesítse, a Károly kaszárnyát pedig (a mai központi városházát) 5,4 millió forintért eladja a fővárosnak. A Károly kaszárnyára aztán a király ráadásul odaajándékozta a citadellát Budapestnek.

Igy bontótták le a multat, amely annyi szomorúságra emlékeztetett. Arra akarok kilyukadni, hogy ennek a citadella-ajándékozásnak most van a harminc esztendő évfordulója.

A király ajándéka különben általános örömet és kimondhatatlan lelkesedést keltett. Mikor aztán valamennyire lehiggadt a nagy öröm, csak akkor hőkentek meg a pesti városházán. A meghökkenés elvégre érhető is, mert a főváros akkoriban mindenféle ajándéknak hasznát tudta volna venni, de mi a szösz kezdjen egy ajándék-citadellával?!

A dolog egyébként nem volt olyan veszedelmes, mert a katonák szerencsére továbbra is fönmaradtak a Gellérten, mintha mi sem történt volna és csak 1897 tavaszán adták át hivatalosan a fővárosnak a furcsa ajándékot. Különben ez az átadás inkább hivatalos volt, mint finnpélyes. Esős, szomorú nap volt az átadás délelőttjén. A citadella kapujában három úr jelent meg. Az egyik egy katona volt. Valami zseni-alezredes. Ő képviselte az aktusnál a ka-

A várkapu ajtaján hatalmas szegen egy még hatalmasabb, régi, rozsdás kulcs lógott. Az alezredes leakasztotta a nagy kulcsot a szegről és ezzel megkezdődött az aktus. Az alezredes, kezében a hatalmas kulccsal, vigyázz-állásba vágta magát és rövid szónoklat keretében kifejtette, hogy felsőbb utasításra átadja a gellérthegy-i erődöt a magyar kormány képviselőjének és kéri, hogy vegyék át a vár szimbólumát. Erre a nagyfene kulcsot a közmunkatanács képviselőjének a markába nyomta.

— Az 1894: XX. t.-c. értelmében a magyar kormány nevében átveszem az erődöt, — mondta a közmunkatanács embere — és átadom gondozás végett új tulajdonosának: a fővárosnak. Kérem egyúttal a székesfőváros képviselőjét: vegye át a birtoklás szimbólumát.

Ezzel tovább adta a kulcsot.

Végre *Vaszilievics* is megszóialt. Kijelentette, hogy a székesfőváros nevében birtokba veszi a várat. Addig is azonban, míg a vár erődjelleget megszüntetik és a vár falát megbontják: kéri a hadügyi kormányzat tisztelt képviselőjét, hogy vegye gondozásba a citadellát.

Szóit és a rozsdás kulcsot visszanyujtotta az alezredesnek. A következő pillanatban aztán meglepő dolog történt. Az alezredes halbrechtset csinált és átkiáltott a káplárnak, aki a kaput strázsálta:

— Korporall! Hamsztesliszl!

Azzal odadobta neki a kulcsot; a káplár pedig ügyesen elkapta a levegőben a hatalmas rozsdás jószágot. Elkapta és feszes mozdulattal visszazaakasztotta a kapu kampójára.

A hivatalos urak ezután aláírták a jegyzőkönyveket és az aktus ezzel véget ért. A citadella pedig ma is ott áll a Gellért tetején és kutya baja.

Pásztor Mihály.